

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยเกี่ยวกับการศึกษา ให้บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ คือ มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2544:1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษาโดยกำหนดไว้เป็นการเฉพาะใน หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการในการประกันคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำรายงานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนประจำปี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ซึ่งเป็นองค์กรมหาชน ให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา โดยสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องได้รับการประเมินอย่างน้อย 1 ครั้งในทุกๆ 5 ปี ทั้งนี้การประเมินคุณภาพภายนอกรอบแรกสำหรับสถานศึกษาทุกแห่งจะต้องดำเนินการภายใน 6 ปี นับตั้งแต่วันที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีผลบังคับใช้ ภายในเดือนสิงหาคม 2548 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2544:8)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2542 มีสาระสรุปเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการ ความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของคนให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมในปัจจุบันจนถึงอนาคต และเชื่อถือได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2544:16)สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาได้รับอนุมัติในหลักการจากคณะรัฐมนตรีแล้ว ในการประชุมเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2543 และวันที่ 25 มกราคม 2543 มีมาตรฐานทั้งหมด 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้แบ่ง

ออกเป็น 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน (Output) มีจำนวน 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านกระบวนการ (Process) มีจำนวน 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้ มาตรฐานด้านปัจจัย (Input) มีจำนวน 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้ ภายในปี 2548 สถานศึกษาที่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกแห่งได้รับการประเมินและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กำหนดให้มีการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีให้การประเมินภายนอกครั้งแรก (ภายในปี 2548) กำหนดในการประเมินให้เพียง 14 มาตรฐาน 53 ตัวบ่งชี้ โดยจัดทำ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ มาตรฐานด้านผู้เรียน 7 มาตรฐาน 22 ตัวบ่งชี้ ด้านกระบวนการ 3 มาตรฐาน 21 ตัวบ่งชี้ ด้านปัจจัย 4 มาตรฐาน 10 ตัวบ่งชี้ เพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนเข้าสู่การประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาดำเนินการตามมาตรา 50 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษาตลอดจนให้บุคคล คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติม ในส่วนที่พิจารณาเห็นว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง ที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา (รุ่ง แก้วแดง. 2544:37)

คำว่า "การประกันคุณภาพการศึกษา" ในสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ เป็นสิ่งที่ยากในการดำเนินการ เพื่อให้ได้ผลตามที่ต้องการ ซึ่งก่อให้เกิดความสับสน จากการสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาในปี 2541 ของโครงการวิจัย เพื่อพัฒนาระบบการประเมินภายในสถานศึกษา ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544:26-28) ได้รับความร่วมมือจาก รศ.ดร. สุวิมล ว่องวานิช และคณะ ในการดำเนินการของสถานศึกษา 65 แห่ง พบว่ามีสถานศึกษามากกว่าครึ่งที่มิได้มีการประเมินผลภายใน และไม่ได้ใช้การประเมินผลภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา สำหรับสถานศึกษาที่ทำการประเมินผลภายในนั้น ส่วนใหญ่ประเมินตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ สมศ.(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545:4-5) ในด้านความพร้อมของบุคลากรนั้น ถึงแม้ว่าทัศนคติและแรงจูงใจในการประเมินภายในอยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่ผลจากการวิจัย พบว่า ครูยังรู้สึกกังวลในการทำงาน

ด้านการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ครูผู้สอนและคิดว่าได้ทำมาตรฐานข้อใดได้ระดับใด เพราะปี พ.ศ.2548 จะเป็นปีที่สิ้นสุดการประเมินรอบแรก

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3,4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 จึงมีความสนใจศึกษาระดับการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ของ สมศ. ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3,4 จำนวน 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเกิดประโยชน์ต่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อให้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3,4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2546 โดยภาพรวมและรายมาตรฐาน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3,4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2546 โดยภาพรวมและรายมาตรฐานตามขนาดโรงเรียน

สมมติฐานการวิจัย

โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีระดับการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและรายมาตรฐาน แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาระดับการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3,4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2546 ซึ่งกำหนดขอบข่ายมาตรฐานคุณภาพการศึกษา 3 ด้าน จำนวน 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้ (กรมวิชาการ, 2541 ก. : 32-33) ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน จำนวน 12 มาตรฐาน 38 ตัวบ่งชี้
2. มาตรฐานด้านกระบวนการ จำนวน 6 มาตรฐาน 29 ตัวบ่งชี้
3. มาตรฐานด้านปัจจัย จำนวน 9 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาระดับการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ สมศ. ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3,4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2546 โดยจะทำการศึกษาจากประชากรกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ประชากร

ในการวิจัยครั้งนี้ ประชากร ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3,4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2546 ใน 22 สถานศึกษา จำนวน 557 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. 2546 : 6) ตามเกณฑ์ของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (2544:9) จำแนกโรงเรียนเป็น 3 ขนาดคือ

โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวน 5 โรงเรียน บุคลากร 224 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวน 11 โรงเรียน บุคลากร 260 คน
โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน 6 โรงเรียน บุคลากร 73 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด. 2543:40) ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากบุคลากรในสถานศึกษา ข้อ 1 แยกเป็นกลุ่มตัวอย่าง เทียบสัดส่วนบัญญัติไตรยางค์ ตามขนาดโรงเรียนโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (จับฉลาก) ได้จำนวน 230 คน ได้ดังนี้

โรงเรียนขนาดใหญ่	จำนวน 5 โรงเรียน บุคลากร 113 คน
โรงเรียนขนาดกลาง	จำนวน 11 โรงเรียน บุคลากร 87 คน
โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน 6 โรงเรียน บุคลากร 30 คน
รวมทั้งสิ้น	22 โรงเรียน บุคลากร 230 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ขนาดของโรงเรียน

3 ขนาดคือ

- 1) โรงเรียนขนาดใหญ่
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง
- 3) โรงเรียนขนาดเล็ก

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ระดับการดำเนินงาน

ของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา ของ สมศ. จำนวน 3 ด้าน 27 มาตรฐาน 91 ตัวบ่งชี้

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระดับการดำเนินงานของสถานศึกษา หมายถึง ระดับการดำเนินงานการปฏิบัติเป็นขั้นตอนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาคุณภาพในสถานศึกษาของตนเอง ตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานคุณภาพการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางการศึกษาเป็นมาตรฐาน ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง ซึ่งจะประเมินคุณภาพภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานด้านผู้เรียน หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ตามจุดหมายของหลักสูตร

มาตรฐานด้านกระบวนการ หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบวิธีการ เทคโนโลยีเชิงระบบที่มีประสิทธิภาพ

มาตรฐานด้านปัจจัย หมายถึง ข้อกำหนดทางการศึกษาที่เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคน อุปกรณ์ งบประมาณ สถานที่ เทคโนโลยีที่จำเป็นต้องมีเพื่อนำไปสู่ผลผลิตที่มีคุณภาพ

สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่เปิดการสอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 3,4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยใช้หลักเกณฑ์การแบ่งขนาดโรงเรียนตามเกณฑ์ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา. 2544 :19) ดังนี้

- 1) โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึงโรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,000 คนขึ้นไป

2) โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 301- 999 คน

3) โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียน ไม่เกิน 300 คน

เขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ประกอบด้วย
อำเภอห้วยเม็ก อำเภอหนองกุงศรี อำเภอกำกันโท อำเภอขามเฒ่าและกิ่งอำเภอฆ้องชัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อเสนอแนะ สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และผู้บริหาร
สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผน ส่งเสริม ปรับปรุง พัฒนา
การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 3,4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 และหน่วยงาน
อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Rajabhat Mahasarakham University